

RAPPORT 2018

For Museumsvirksomhet (del I) og Kulturhusaktiviteter (del II)

Museets uteområde under Finnmarksløpet 2018

Várjjat Sámi Musea

En del av
Deanu ja Várjjat Museasiida/Tana og Varanger Museumssiida (DVM)

Innholdsfortegnelse

DEL I: MUSEUMSVIRKSOMHET	3
1. Mål og oppgaver	4
1.1. Hovedmål	4
1.2. Viktigste arbeidsoppgaver	4
2. Museumsfaglig virksomhet 2018	4
2.1 Samlingene	4
2.2. Dokumentasjon	5
2.3. Forskning	5
2.4. Formidling	6
2.5. Kulturminnevern og -forvaltning	14
2.6. Faglig samarbeid og bistand	15
2.7. Eksternt finansierte prosjekter	15
2.8. Annet	16
3. Organisasjon	18
3.1. Organisasjonsform	18
3.2. Antall fast ansatte og deres oppgaver	18
3.3. Antall midlertidige ansatte	18
3.4. Totalt utførte årsverk i 2018	19
4. Eiendeler og lokaler	19
4.1. Oversikt over og tilstand på museets bygninger og eiendommer	19
4.2. Freda eller verneverdige bygninger	20
4.3. Planer om utbygginger eller utbedringer	20
5. Vurdering av virksomheten 2018	20
DEL II: KULTURHUSAKTIVITETER	25
1. Kulturhusdrift	25
1.1. Vuonnamárganat	25
1.2. Finnmarksløpet	25
1.3. Kunstutstillinger	25
1.4. Diverse kulturarrangementer og aktiviteter	26
1.5. Møteromsutleie	26
2. Vurdering av virksomheten	27

VEDLEGG I: Formidlingsplan 2018-2021

VEDLEGG I: Rapport skjøtsel Ceavccageađe/Mortensnes 2018

VEDLEGG II: Rapport Vuonnamárkanat 2018

DEL I: MUSEUMSVIRKSOMHET

1. Mål og oppgaver

1.1. Hovedmål

Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM) har som hovedmål å dokumentere, utforske og formidle sjøsamisk kulturhistorie i Finnmark, med hovedvekt på Varangerområdet, samt Finnmarks forhistorie. Museet vektlegger også dokumentasjon og formidling av duodji, samisk forhistorie og samisk samtid.

Likestillingsperspektivet er ikke vektlagt ved utforming av mål eller arbeidsoppgaver.

1.2. Viktigste arbeidsoppgaver

Følgende er definert som museets viktigste oppgaver:

Dokumentasjon og formidling av sjøsamisk kultur og historie i indre Varanger

- Dokumentasjon og formidling av samisk forhistorie
- Dokumentasjon og formidling av samisk tro og mytologi
- Dokumentasjon og formidling av duodji
- Innsamling av fotomateriale som dokumenterer kultur og hverdagsliv i indre Varanger i nyere tid
- Dokumentasjon av samisk samtid
- Formidling og forvaltning av Ceavccageadgedge/Mortensnes kulturminneområde
- Tilrettelegging for og formidling til barn og unge, herunder utvikling og gjennomføring av temaopplegg for skolebarn
- Utviklingsarbeid, herunder utvikling av ulike dokumentasjons- og formidlingsprosjekt som søkes eksternt finansiert
- Deltagelse i lokal samfunnsutvikling på ulike måter

2. Museumsfaglig virksomhet 2018

2.1 Samlingene

Per 31.12.2018 består VSMs samlinger av 1150 gjenstander og 18 354 fotografier. VSMs samlinger inneholder også ca. seks hyllemeter med privatarkiv. Det var én ny aksesjon i 2018 som inneholdt 53 gjenstander.

Totalt er det pr 31.12.2018 registrert 937 gjenstander i PRIMUS (nasjonal digital database for museumssamlinger i Norge). 759 av disse er publisert på Digitalt Museum.

Per 31.12.2018 er 5232 foto fra samlingen registrert i PRIMUS. 314 av disse er publisert på Digitalt Museum.

Privatarkivmaterialet er grovt sortert og magasinert i hovedmagasinet i syrefrie arkivbokser. Det er nødvendig å gå gjennom og sikre materialet ytterligere, blant annet ved fjerning av metall (binders, stifter osv.) og utskifting av syreholdige plastlommer, mapper etc. I skrivende stund (februar 2019) er materialet ikke registrert, men det finnes lister over hvilke arkiver som finnes i VSMs samling og opprinnelsen til arkivene. PRIMUS, slik systemet er lagt opp i dag, er ikke egnet til registrering av

arkiv og det er en pågående diskusjon i DVM/TVM om anskaffelse av ASTA. ASTA er et elektronisk databasesystem som er utviklet for registrering av arkiv med tilhørende formidlingsportal på nett: Arkivportalen.

VSM har ingen innsamlingsplan og gjenstandsinnsamlingen ved museet har vært preget av den enkelte givers initiativ. Innsamling har ikke vært en prioritert oppgave på grunn av begrensede ressurser og mangel på plass i magasinet. I 2017 overtok VSM et kompaktmagasin fra NAV forvaltning i Vadsø. Kompaktmagasinet er montert i hovedmagasinet, men mangler hyller. Når det er skaffet finansiering til hyllene og kompaktmagasinet er operativt vil det frigjøre plass til nye gjenstander.

I 2018 har VSM ferdigstilt et prosjekt der *Sjøsamiske samlinger* eid av Helmer Losoa har blitt kartlagt. Et resultat av prosjektet er at kommunestyret i Nesseby kommune har vedtatt å lage en intensjonsavtale med eieren om en mulig overtakelse i fremtiden. Dette arbeidet må anses som samlingsutvikling / tilrettelegging for fremtidig innsamling og styrking av VSMs samlinger. Se for øvrig kap. 2.7. for mer informasjon om prosjektet.

Digitalt Museum: Digitalt museum er en nasjonal plattform for tilgjengeliggjøring av museumssamlinger på internett. En videreføring av Digitalt museum er Europeana.com, en felles europeisk kulturarvnettside, som "høster" informasjon fra Digitalt museum, og dermed tilgjengeliggjør VSMs samlinger for for et mye større, og internasjonalt publikum.

Alt i alt hadde VSM per 31.12.2018 759 gjenstander, 314 fotografier og 11 videoer publisert på Digitalt Museum.

2.2. Dokumentasjon

Museets samlinger registreres fortløpende i PRIMUS og databasen kvalitetssikres jevnlig, jfr. kap. 2.1.

I tillegg har museets ansatte tatt mange digitale dokumentasjonsbilder i løpet av året ved ulike arrangementer og aktiviteter, også på Instagram og Facebook. Disse bildene blir av kapasitetshensyn verken registrert eller katalogisert. Bildene lagres under museets fellesområde på serveren. Bildene er ikke en del av museets fotosamling per i dag.

I prosjektet P 211 *Joik i Varanger* har Øystein Nilsen dokumentert lokale joiker. 52 av disse ble spilt inn allerede i 2015. Alle joikene er grovregistrert i PRIMUS, når dokumentasjonsarbeidet er ferdigstilt vil utfyllende informasjon føres inn i registreringene. Joiker det ikke er knyttet restriksjoner til vil publiseres på Digitalt museum.

2.3. Forskning

Museet er avhengig av ekstern finansiering og samarbeid med ulike forskningsinstitusjoner for å kunne drive forskning. All formidling ved museet basert på forskning og basisutstillingen er laget med utgangspunkt i forskningsresultater. Siste tilskudd på stammen her er prosjektet «Siste nytt fra forskningsfronten», der museet formidler de nyeste forskningsresultatene gjennom utstilling og digitale hjelpemidler. Dr.art. stipendiat Jan Ingolf Kleppe har bidratt med sine forskningsresultater på tidlig pionerbosetning i Varanger, som formidles i en ny temadel i museets basisutstilling. Denne ble åpnet under Kulturminnedagen 2017. I 2018 ble denne temadelen videreutviklet ved å utarbeide en

digital presentasjon av forskningsresultatene som inngår i utstillingen. Dette arbeidet er tenkt å danne grunnlag for videre fornying av basisutstillinga.

Museet har ambisjoner om å drive mer forskning. Det ligger også i de nasjonale føringene at museene skal drive mer forskning, jamfør de fire F'ene: forvaltning, forskning, formidling og fornying. Jfr. Stortingsmelding 49 Framtidas Museum. For øyeblikket hindres denne målsetningen både av ressurs hensyn og føringer på forskningsmidler på hvem som kan søke midler til forskning. Samiske museer opplever en ekstra utfordring med hensyn til ressursmangel, både personellmessig og økonomisk, etter museumsreformen, da disse museene ikke ble tildelt ekstra ressurser for å dekke økte omkostninger ved omorganiseringen. Museet og stiftelsen jobber mot bevilgende myndigheter for å øke driftstilskuddet.

På grunn av utskiftinger i personalet og dermed tilførsel av ny kompetanse har det i 2018 blitt mer aktuelt med å drive forskning på VSM. I 2018 ble det søkt om midler fra Norsk Kulturråd til forskningsprosjektet «Kofter på tvers av tida». Kroner 800 000 ble innvilget over tre år og prosjektet skal starte opp i januar 2019.

2.4. Formidling

Formidling har i mange år vært et prioritert felt for museet. I 2018 har det blitt vist flere utstillinger og avholdt en rekke kulturarrangement. Museet publiserer fortløpende foto og gjenstandsmateriale på Digitalt Museum. Museets opplegg for skolebarn har vært benyttet av skoler i hele Øst-Finnmark.

VSMs første formidlingsplan ble utarbeidet av museets ansatte i 2017/2018. Den ble ferdigstilt og vedtatt av DVMs styre i 2018. (Se vedlegg I)

Museet har holdt åpent daglig kl. 10-18 i perioden 16. juni – 19. august (sommersesong). Åpningstid resten av året har vært mandag-fredag kl. 10-15. I tillegg har utstillingene vært åpne under annonserte arrangement på kveldstid og i helgene.

Infohallen på Ceavccageadže/ Mortensnes (museumsbygg/utstilling) har på grunn av mangel på ressurser og personale vært stengt i 2018. Men kulturminneområdet med tilrettelagte stier og informasjonsskilt har vært fritt tilgjengelig for publikum.

2.4.1. Besøkstall

Antall *registrerte* besøk i museets hovedbygg i Varangerbotn og på kulturminneområdet Ceavccageadže/ Mortensnes (tilrettelagte opplegg/omvisninger) var i 2018 på totalt 8 994 personer (mot **10 118 i 2017**), herunder turister, skolebesøk og møtefolk, samt arrangementer. Det var altså en nedgang i antall besøkende på 1124 personer. Det er naturlige svingninger i besøkstallene fra år til år, men en viktig årsak til nedgangen er at museumsbygget på Ceavccageadže / Mortensnes har vært stengt.

Det reelle besøkstallet er nok en del høyere enn de registrerte tallene. Det vil alltid være folk man ikke fanger opp, særlig på større arrangementer, og det skal legges til at en rekke personer besøker kulturminneområdet/kulturstien på egenhånd uten å bli registrert. Dette ser vi bl.a. av gjesteboka som er lagt i gammen og observasjoner gjort av skjøtselsarbeiderne.

Vi ser en markant økning i besøk av utenlandske turister i januar, februar, mars og desember. Dette er turister fra Europa som er på vinterferie i Utsjok / Nuorgam på finsk side og som besøker museet som en del av en utflukt i regi av sin turoperatør. VSM samarbeider i dag med to slike turoperatører og ser at det bidrar positivt til både besøkstall og omsetning i museumsbutikken. VSM ønsker å samarbeide mer med reiselivet i 2019.

Videre har flere arrangementer utenom sommersesongen bidratt til å trekke folk til museet. Vuonnamárkanat er selvfølgelig vår mest besøkte dag. I 2018 ble det (igjen) satt publikumsrekord med 3655 registrerte besøkende. April og oktober er de månedene med færrest besøkende.

Skole- og barnehagebesøk

Skoleelever fra grunnskolen og videregående skole som har besøkt museet som en del av undervisningen utgjør 754 av det totale antall besøkende, mot 680 i 2017. Dette er en økning på 74 elever fra 2017. De fleste har deltatt på tilrettelagte temaopplegg. I tillegg har 161 barnehagebarn besøkt museet, mot 108 i 2017.

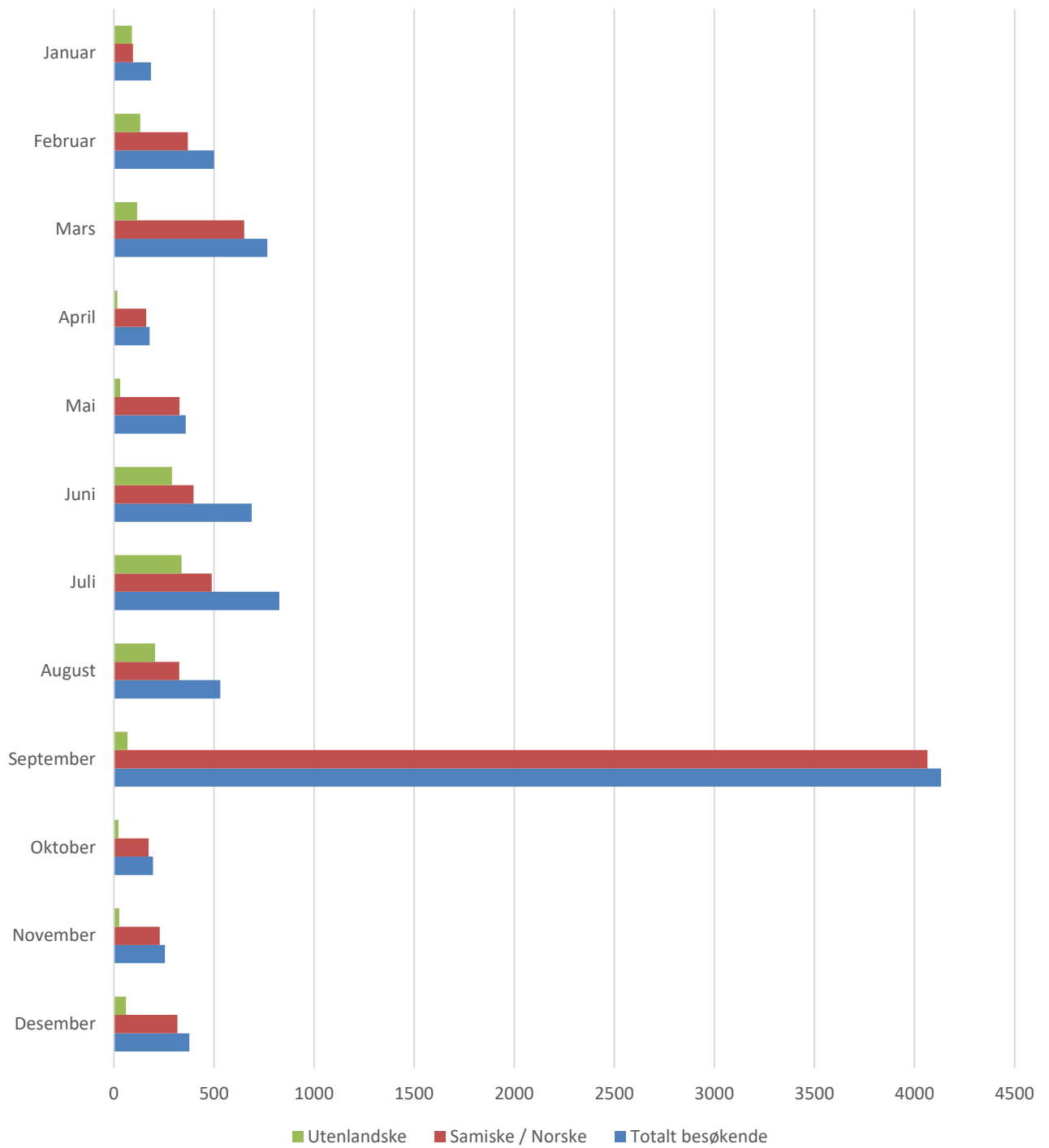
Museet tar betalt for skolebesøk, fra 30,- til 50,- per elev. Dette for å dekke ekstrautgifter til materiell o.l. i forbindelse med skoleopplegg.

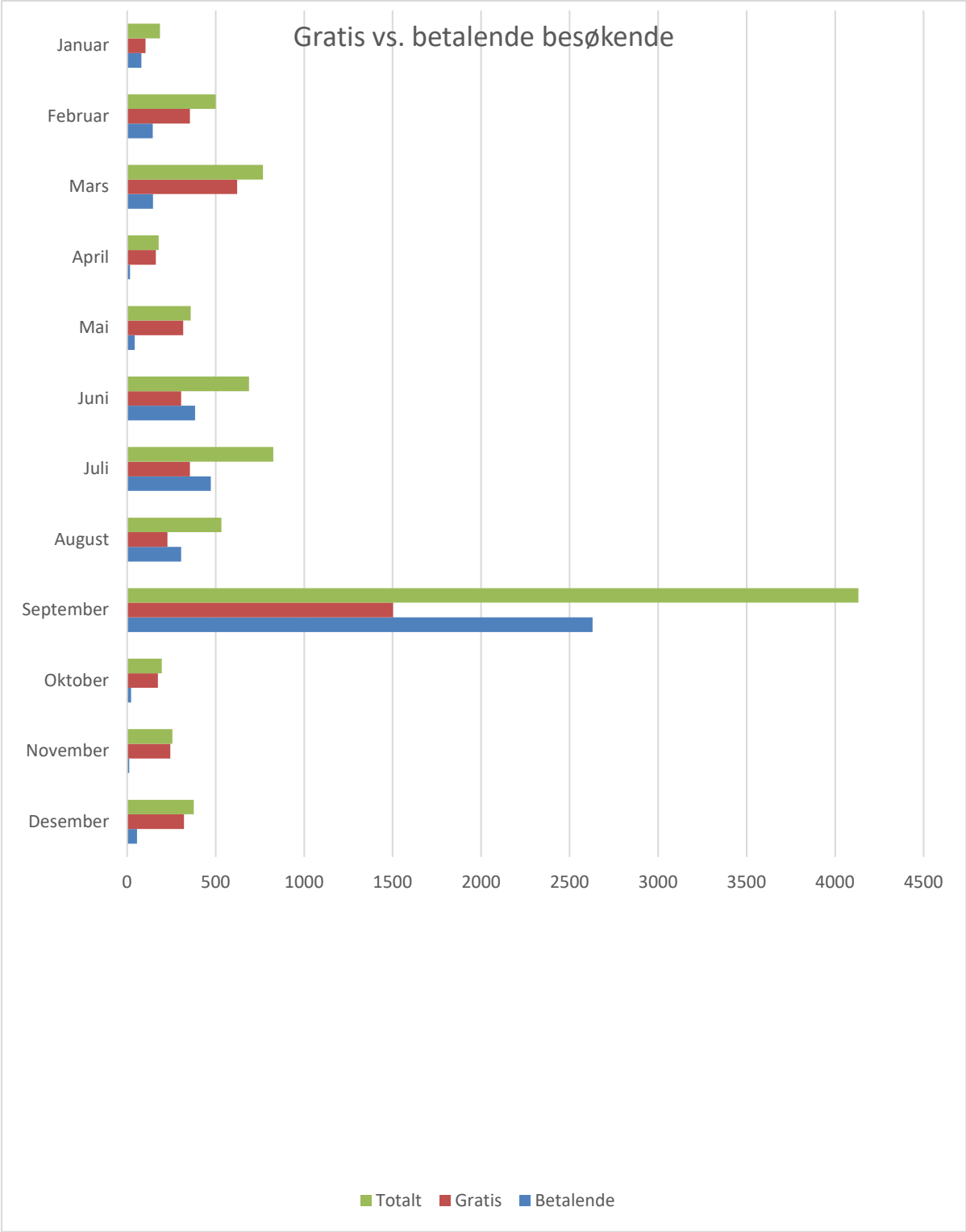
Vi ser at elevtallet varierer mellom 5-600 – 11-1200 årlig, avhengig av hvor i løypa årskullene er. De fleste stedene i Finnmark har små og ofte fådelte klasser, slik at skolene samler flere trinn når de drar på tur.

Besøksstatistikk VSM 2018

Besøksstatistikk VSM 2018												
Måned	Enkeltpbesøkende				Utenlandske Voksne	Barn	Utenlandske Voksne	Barn	Grupper		Utenlandske Voksne	Barn
	Sam/No Voksne	Barn	Utenlandske Voksne	Barn					Sam/No Voksne	Barn		
Januar	22	0	14	2	46	27	71	3	Sum Januar	185		
Februar	43	11	50	13	258	57	67	1	Sum Februar	500		
Mars	54	20	39	6	342	235	71	0	Sum Mars	767		
April	34	13	16	1	75	39	0	0	Sum April	178		
Mai	57	19	31	1	97	154	0	0	Sum Mai	359		
Juni	169	40	244	12	53	136	34	0	Sum Juni	688		
Juli	361	127	305	33	0	0	0	0	Sum Juli	826		
August	200	71	138	18	23	32	50	0	Sum August	532		
September	53	15	55	1	2575	1421	10	2	Sum September	4132		
Oktober	38	7	11	2	89	39	9	0	Sum Oktober	195		
November	44	24	25	1	70	91	0	0	Sum November	255		
Desember	71	2	9	0	151	93	51	0	Sum Desember	377		
Sum 2018	1146	349	937	90	3779	2324	363	6		8994		
Måned	Enkeltpbesøkende				Utenlandske Voksne	Barn	Utenlandske Voksne	Barn	Grupper		Utenlandske Voksne	Barn
	Betalende	Gratis	Betalende	Gratis								
Januar	17	21	64	83						185		
Februar	43	75	102	280						500		
Mars	21	96	125	525						767		
April	16	48	114	245						178		
Mai	42	72	150	66						359		
Juni	233	239	50	13						688		
Juli	472	354	2575	1433						826		
August	255	214	11	138						532		
September	54	70	2575	1433						4132		
Oktober	11	35	89	39						195		
November	12	92	70	91						255		
Desember	10	72	151	93						377		
Sum	1186	1388	3123	3297						8994		

Totalt besøkstall

Ordinære priser:

Inngangsbillett: Voksen: kr 80

Barn u/16år gratis

Grupper 10+: kr 60/pers.

Skoleklasser, barnehager, studenter med studentbevis gratis inngang

Nesseby kommunes innbyggere har per 2018 gratis inngang.

Egne priser for tilrettelagte opplegg for skoleklasser.

Inngang til kulturminneområdet og museumsbygget på Ceavccageađgi/Mortensnes er gratis.

Mot tillegg i prisen:

Omvisning i basisutstillinga: kr 800

Varighet 30-45 min. + spørsmål (totalt 60 min.)

Foredrag utvalgt tema: kr 800

Varighet 45 min. + spørsmål (totalt 60 min.)

Omvisning kulturminneområdet Ceavccageađgi/Mortensnes kr 2000

Varighet inntil 3 timer

- Kaffe, bespisning, bål, o.a. kommer i tillegg -

Priser helger/kveld

Omvisning i basisutstillinga: kr 2500

Omvisning kulturminneområdet: kr 4500

2.4.2. Utstillinger

I tillegg til seks egne utstillinger, både faste og midlertidige, har det blitt vist fire utstillinger produsert av andre i hovedbygget i Varangerbotn i 2018. Det har også blitt vist permanent utstilling i museumsbygget på Ceavccageađge/Mortensnes.

Følgende utstillinger har vært vist i 2018:

Faste:

- *Mearrasápmelaččat/Sjøsamene*, basisutstillinga (hele året)
- *Stállobiedju*, barnerommet (hele året)
- *Luondu – bassi eanadat/hellig landskap*, permanent utstilling i museumsbygget på Ceavccageađge/Mortensnes (sommer)
- *Belter og bånd og Holbier og ermekanter fra Nesseby* (hele året)

Midlertidige:

Ved museet

Jan.-Des. *Duodji*, vår egen vandretstilling basert på deler av duodjisamlinga

Feb. – Des.: *Samiske hus* produsert av VSM og Randi Sjølie. Vist i hallen / kantina

Mai: *Elevutstillinga 2018* – elever og barnehagebarn ved Nesseby oppvekstsenter / Unjárgga oahppogaldu stiller ut arbeider fra året som har gått.

Juni-aug.: *Bååstede- Hjemkomst – Homecoming* Vandretstilling om repatriering av samisk kulturarv
Okt. – Des. : *Tundra Archives* Kunstutstilling av Inger Blix Kvammen

Nettsider/-utstillinger:

- www.varjjat.org – vår hovedside
- www.saivu.com (2008) om samisk tro og mytologi
- www.luondu.no (2009) om Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde

Det er tydelig at sidene er utdaterte og trenger oppdateringer for å tilpasses nyere plattformer og teknologi. Museet har fått flere henvendelser fra brukere, og særlig en del skoler, om at de ikke får tilgang til sidene eller får brukt lyd-, bilde- og filmsnutter. Dette er svært beklagelig og avhenger av økonomiske midler og avtaler med kompetent faginstans.

Digitalguide/app:

Det har blitt utarbeidet *Digitalguide for Ceavccageađge/Mortensnes*. Internettapplikasjon for nettbrett. Tilgjengelig på tre språk: samisk, norsk og engelsk. Denne ble dessverre fjernet av AppStore og Google Play fordi den ikke er oppdatert i henhold til tekniske krav. Dette er svært beklagelig. Museet jobber med å finne tekniske og økonomiske løsninger for å få den opp igjen.

VSM på sosiale medier:

Museet er aktivt på både Facebook og Instagram, og deler store og små nyheter jevnlig.

2.4.3. Omvisninger/skoleopplegg/arrangementer

Det har vært en rekke omvisninger på Ceavccageađge/Mortensnes og i museets utstillinger i Varangerbotn. Omvisningene har vært tilpasset de besøkende gruppene, og fokusert på ulike tema etter ønske.

Skoleopplegg

Elever fra de fleste klassetrinn i grunnskolen, samt videregående, har besøkt utstillingene og de fleste har deltatt på ulike tilrettelagte skoletema. Elever fra følgende kommuner har besøkt museet i 2018: Unjárga / Nesseby, Deanu / Tana, Vadsø, Sør-Varanger, Kárášjohka / Karasjok, Båtsfjord, Berlevåg og Vardø. Elever fra Tana og Vadsø videregående skole har besøkt museet og Mortensnes på tilrettelagte opplegg. Elever fra Karasjok skole og Pasvik Folkehøgskole har besøkt VSM.

Museet har i 2018 hatt flere faste tema som tilbud til skolene: steinalder, tro og mytologi, kulturminner på Ceavccageađge/Mortensnes, samisk kultur og historie, sagn og eventyr og duodji. Besøk på Ceavccageađge/Mortensnes og Steinalderuke er de mest populære oppleggene.

Museet er mye brukt av Unjárgga mánáidgárdi / Nesseby barnehage. Både uteområdet, utstillingene og Stállobiedju besøkes nærmest ukentlig.

Den kulturelle skolesekken

Varanger Samiske Museum har siden oppstarten av Den kulturelle skolesekken (DKS) hatt et godt samarbeid med DKS i Tana og Nesseby, og har en plass i styringsgruppa. Alle tilbud ved museet, utstillinger og temaopplegg, ligger i den lokale skolesekken og DKS Tana og Nesseby dekker tilrettelagte opplegg og skyss for elevene fra Tana og Nesseby. Skolesekken dekker også

samiskspråklig formidler når det er nødvendig, samt samarbeider med VSM om snøskulpturprosjektet under Finnmarksløpet hvert år, ved å dekke utgiftene ved snørydding (traktor/maskin).

Arrangementer

Alle arrangement utført ved museet er listet opp her, både museale- og ikke-museale aktiviteter. Det er museets ansatte, museets lokaler og museets arbeidstid som benyttes:

- 30. januar: Fotokveld i samarbeid med Unjárgga Sámesearvi / Nesseby Sameforening. Presentasjon av gamle foto fra Nesseby, både fra museets samling og andre kilder.
- 4. februar: Joikekonsert med lokale joikere. Samarbeid med Unjárgga Sámesearvi / Nesseby Sameforening.
- 6. februar: Feiring av Samefolkets dag. Festarrangement med taler, joik, koftevisning og servering av middag og kaffe / kaker. I samarbeid med Unjárgga Sámesearvi / Nesseby Sameforening.
- 13. februar: Folkemøte om sannhetskommissjonen i regi av Sámediggi / Sametinget
- 28. februar: Workshop for ungdom i regi av Ungdommens kultur mønstring (UKM)
- 8. mars: Markering av kvinnedagen i regi av 8. mars komitéen
- 10. mars: Bidrag til Polmak i vinterprakt ved Tana Museum. Jorunn holdt fortellerstund.
- 11. mars: Utstillingsåpning av *Samiske Hus* av Randi Sjølie
- 12. mars: Utekonert Finnmarksløpets Live Scene v/ Scene Finnmark. Utvidet åpningstid 10-21 med enkel kafé
- 14. mars: Utvidet åpningstid med åpent presserom for NRK i forbindelse med live-sending av Finnmarksløpet.
- 14.-16. mars: Sjekkpunkt Varangerbotn åpent i museets uteområde.
- 14. april: Performance på Mortensnes; Infohallen og transteinen ved kunstnerne Tanja Thorjussen, Katarina Skår Lisa og Thale Fastvold ble gjennomført i samarbeid med Vadsø Kunstforening.
- 7. mai: Åpning av Elevutstillinga 2018 for barn og foresatte.
- 16. juni: Sommeråpning på VSM
- 23. juni: Sesongåpning ved Tana Museum i Polmak med demonstrasjon av håndsaging og åpning av utstillingen *Mamma sin duodji* av Jorunn Eikjok
- 31. august: Kurs: *Krafttak for muntlig historie*. Samarbeid med prosjekt med samme navn.
- 1. september: *Vuonnamárkanat: Salgsmarked med kulturaktiviteter i museets uteområde.*
- 17. – 26. september (uke 38 og 39): Steinalderuke for skoleelever
- 12, 13. og 14. oktober: Lokalhistorisk seminar: *Etterretning i Varanger* I regi av Vadsø historielag. VSM var medarrangør.
- 20. oktober: Utstillingsåpning: *Tundra Archives* av Inger Blix Kvammen
- 1. desember: Adventsarrangement: Juleverksted, julebutikk og konsert.
- 19. og 20. desember: Workshop for ungdommer og konsert med Elle Márjá Eira i regi av kulturskolen i Unjárga / Nesseby

Annet:

- 22. januar: Formannskapet i Nesseby kommune hadde møte på VSM. De fikk også presentasjon av VSMs virksomhet og omvisning i basisutstillingen med fokus på historiske kilder og materiell kultur
- 7. og 8. juni: VSM bidro til fransk / tysk dokumentarfilm for tv-kanalen ARTE. Mortensnes, Abelsborg og Nesseby. Dokumentaren ble sendt på tv i november.
- 11. juni: Befaring av kulturminneområdet Ceavccageađge / Mortensnes med Sametinget v/ Thor Andreas Basso
- 13. juni: Heljä var jurymedlem på Ungt Entreprenørskaps innovasjonscamp på Nesseby oppvekstsenter
- 14. juni: Jorunn hadde befaring med Fylkesmannens miljøvernnavdeling om oppsett av informasjonsskilt om pyramidehjellen på kirkeneset i Nesseby.
- 20. juni: En gruppe fra ukebladet Hjemmets Reise var på omvisning og forelesning om samisk duodji v/ Jorunn
- 22. juni: Felles kurs for museumsverter ved VSM og Polmak
- 3. august: Jorunn bidro til Sveriges Radios program *Naturmorgon*. Direktesending fra Mortensnes. De fikk også omvisning på VSM

2.4.6. Publikasjoner

- Mia Krogh: *Erfaringer fra digitalisering av sjøsamisk kulturarv*. Publisert i NIKU rapport 90: *Digitalisering av samisk kulturarv. Utfordringer og muligheter*. Publisert 05.01.2018
- Ingvild Marie Bjørnå Pettersen: *Historien om en samisk pioner, politiker og intellektuell*. Bokanbefaling i Museumsnytt 1/18
- Ingvild Marie Bjørnå Pettersen: *Vuonnamárganat før og nå* publisert på finnmarksarkivene.no
- Ingvild Marie Bjørnå Pettersen: *Inspirerende konkretisering* Bokanbefaling Museumsnytt 2/18
- Jorunn Jernsletten: *Pyramidehjellen på Kirkeneset og seifisket i Nesseby* publisert i Varanger Årbok 2018: *Fiskerier i Varanger*
- Ingvild Marie Bjørnå Pettersen: *Ei hornlue fra Tana på vei hjem, Fra museumsmagasinet* Museumsnytt 3/18

2.5. Kulturminnevern og -forvaltning

I løpet av sommeren 2018 har det som vanlig blitt utført skjøtselarbeid innenfor Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde. Det ordinære skjøtselarbeidet utføres i henhold til forvaltningsplanen og finansieres av faste, årlige tilskudd fra Sametinget på kr 125 000. For 2017 ble det gitt tilsagn om ekstramidler fra Sametinget, på totalt kr 360 000 for å gjøre en ekstra innsats i forhold til Unescosøknaden *Várjjat siida*, herunder også utbedringer av parkeringsplass og tilgang til infobygget som en del av Nasjonale turistveger. På grunn av uklarheter om hvilke tiltak ekstramidlene var tiltenkt står de fortsatt ubrukte. Midlene og oppgavene videreføres i 2019.

Bård Kostamo Olsen har vært skjøtselsleder og har hatt en fast medarbeider til gjennomføring av årets faste skjøtselsoppgaver. Se egen skjøtselsrapport for 2018 ([vedlegg I](#)).

2.6. Faglig samarbeid og bistand

- Samarbeid med Randi Sjølie om fotoutstillinga Samiske *hus*
- Samarbeid med Nesseby kommune om den private Losoasamlinga/Sjøsamiske samlinger
- Samarbeid med Sametinget om parkeringsplass/utbedringer ved Mortensnes kulturminneområde vedr. Nasjonal Turistveg og UNESCO-søknaden
- Samarbeid med Historielagan i Øst-Finnmark, deltakelse på møter og utlån av møtelokaler
- Samarbeid med Isak Sabasenteret om Vuonnamárkanat, foto-, dokumentasjon, med mer
- Samarbeid med nasjonalparkstyret/nasjonalparkforvalteren om formidling av Varangerhalvøya nasjonalpark og formidlingsknutepunkt i Varangerbotn
- Samarbeid med Varanger Museum om samlingsforvaltningsprosjektet «Plan, prioritering, rutiner», flere prosjektmøter i løpet av året.
- Samarbeid med Varanger Næringscenter om regionalpark *Varanger Arctic Norway*
- Medlem i Norsk-russisk museumsnettverk
- Medlem i det nasjonale samtidsdokumentasjonsnettverket for norske museer. I 2018 deltok VSM i planlegging og gjennomføring av å søke om midler til det nye felles prosjektet «Minner». Søknaden ble innvilget og prosjektet har oppstart i 2019.
- Samarbeid med Vadsø Kunstforening om performance på Ceavccageađe / Mortensnes
- Samarbeid med student i koreografi Katarina Skår Lisa om presentasjon av hennes masterprosjekt.
- Samarbeid med student ved Uio Hanna Gjerulfsen. Hun besøkte VSM 16. – 20. april som feltarbeid til sin masteroppgave.
- Jevnlige kontakt med ulike prosjekter og organisasjoner som forsker/jobber i Varanger om faglige tema, bl.a. Varanger Næringscenter, Statens vegvesen, Statens naturoppsyn, reindrifta i Varanger, Sametinget, Finnmark fylke, UiTø, m.fl.

2.7. Eksternt finansierte prosjekter

Alle prosjekter rapporteres til gjeldende tilskuddsgivere.

- **Vuonnamárkanat P 207**
Årlig fjordmarked med samisk profil. Et samarbeid med Isak Saba Senteret og Nesseby kommune. Prosjektet er finansierte av DVM/Sametinget, kulturhusmidler (kr 476 000), Nesseby kommune, fast tilskudd (kr 30 000), Finnmark fylkeskommune etter søknad (kr 45 000), samt billettinntekter og bodleie (kr 151 111). Årlig prosjekt (rapport [vedlegg II](#)).
- **Kulturminneplan for Nesseby P 223**
Museet har påtatt seg å lage kulturminneplan for Nesseby kommune etter søknad om KIK-midler fra RA. Finansierte av Riksantikvaren (kr 100 000) samt egenandel. Prosjektet avsluttes med at planen vedtas av kommunestyret. Arbeidet har pågått hele året og per mars 2019 er planen klar for høringsrunder i kommunen før den blir innlemmet i det kommunale planverket.
- **Kartlegging av Losoas sjøsamiske samling P 224**
Museet har i samarbeid med Nesseby kommune søkt midler til kartlegging av samlinga. Finansierte av Sametinget (kr 87 000), Stiftelsen UNI (kr 50 000) samt egenandeler. Selve kartleggingen foregikk i 2017 / 2018, etterarbeid i 2018. Kommunestyret i Unjárga / Nesseby vedtok høsten 2018 å lage en intensjonsavtale om fremtidig overtakelse av samlingen. Det

ble også gjort en utredning av hva som skal til av lokaler og ressurser for å innlemme Losoas sjøsamiske samling i VSMs samlinger. Prosjektet ble avsluttet i januar 2019.

- **Samiske hus P 225**

Museet har inngått samarbeid med tidligere bygningsvernkonsulent og fotograf Randi Sjølie om foto- og vandretstilling om samiske hus, der vernede og verneverdige samiske hus og bygningsdetaljer/-miljøer er fotografert. Finansiert av Sametinget (kr 90 000) samt egenandeler. Utstillingen ble produsert og vist på VSM i 2018 før den ble sendt på vandring på slutten av året. Prosjektet ble dermed ferdigstilt.

- **Skjøtsel, skilting, tilrettelegging av fiskehjell i Nesseby**

Museet har i samarbeid med grunneier J. Jernsletten søkt midler til nevnte tiltak. Intervju med lokalbefolkning inngår i arbeidet. Finansiert av Finnmark fylkeskommune (40 000) samt egenandeler (20 000). Avsluttet i 2018

- **Omfattende restaurering av stabbur ved Tana Museums anlegg i Polmak P503**

Restaurering av antikvarisk stabbur. Prosjektet ble startet opp i 2014 av Tana Museum og ble overtatt av VSM i 2018. Stabburet ble ferdig restaurert og arbeidet fungerte samtidig som et kompetansehevingsprosjekt der VSMs håndverker lærte opp to prosjektmedarbeidere i antikvarisk bygningsrestaurering. Tilskudd ble gitt fra Stiftelsen UNI (189 000,-) og Sametinget (158 000,-) i tillegg til en omfattende egenandel. Ferdigstilt i desember 2018.

Totalt eksterne prosjektmidler 2018: 1 456 111,-

2.8. Annet

Deltagelse på ulike møter, seminarer, konferanser og kurs

- 16. januar: Redaksjonsrådmåte Museumsnytt, Ingvild deltok via Skype
- 19. januar: Seminar ved Bryggens Museum i Bergen: *Nye verktøy, nye muligheter – digitale verktøy i museumsformidling*. Heljä deltok
- 30. januar: Prosjektmøte i Prosjekt Plan, Prioriteringer og Rutiner i Vardø. Ingvild deltok (se kap. 2.6)
- 13. februar: Styrekurs i regi av Kreativ Industri i Vadsø. Heljä deltok
- 14. februar: Felles personalmøte for alle ansatte i Tana og Varanger Museumssiida
- 15. februar: Møte med Randi Sjølie om *Samiske Hus* Ingvild og Jorunn deltok
- 2. mars: Planleggingsmøte Finnmarksløpet (internt VSM)
- 20. mars: Møte i samtidsnett om nytt prosjekt i nettverket. Norsk Folkemuseums. Ingvild deltok
- 11. april: Møte i Varanger Arctic Norway i Vadsø. Utvikling av Varanger som en bærekraftig destinasjon. Jorunn deltok.
- 12. april: Møte med arkitekt Inge Dahlman fra Nasjonal Turistveg og Nesseby kommune om oppgradering av parkeringsplassen på Ceavccageadje / Mortensnes.
- 13. april: Møte med Nesseby kommune om kommunens næringsfondsmidler. Heljä og Jorunn deltok
- 13. april: Møte: Planlegging av felles sommersesong VSM og Polmak
- 18. april: Kurs i regi av NAV: *Psykisk helse i arbeidslivet*. Heljä deltok.

- 25. april: Møte med Nordkalottens grensetjeneste om grensehindre i forbindelse med Vuonnamárganat. Ingvild, Heljä og Dag deltok.
- 30. april: Skypemøte med presentasjon av Uuseum, app for formidling i museer. Ingvild deltok.
- 30. april: Styremøte i seksjon for forskning i NMF. Jorunn deltok via Skype
- 7. og 8. mai: Seminar: *Primus på samisk for samisk materiale* i regi av Samisk Museumsnettverk i Tromsø. Ingvild deltok.
- 8. og 9. mai: *Bååstede*: Siste kommisjons- og fellesmøte. Tromsø. Ingvild deltok
- 10. mai: Møte med arkeolog Jan Ingolf Kleppe om innhold til ny del i basisutstillinga. Roger og Ole Mattis deltok.
- 23. mai: Internt møte om museumsappen Uuseum. Ingvild, Jorunn, Heljä, Roger, Ole Mattis og Mia deltok.
- 29. mai: Personaltur til Vadsø Museum med felles lunsj. Ansatte fra VSM og Tana Museum deltok.
- 18. juni: Styremøte i forskningsseksjonen i NMF. Jorunn deltok.
- 7. august: Møte med Nesseby kommune om Losoa-samlingen.
- 20. august: Styremøte i forskningsseksjonen i NMF. Jorunn deltok.
- 1. oktober: Møte med koreografistudent Katarina Skår Lisa om hennes masterprosjekt og fremtidig samarbeid.
- 2. oktober: Jorunn holdt forelesning om kristningsprosessen i Sápmi på Sámi Allaskuvla i Kautokeino.
- 4. og 5. oktober: Arbeidsmøte i prosjekt Plan Prioritering og Rutiner i Vardø. Ingvild deltok.
- 13. oktober: Heljä deltok på lokalhistorisk seminar i Vadsø (se arrangementer)
- 16. oktober: Møte med Randi Sjølie om utstillingen *Samiske Hus*. Ingvild og Jorunn deltok.
- 19. oktober: Redaksjonsrådmøte Museumsnytt, Oslo. Ingvild deltok.
- 22. og 23. oktober: Forskningsseminar i regi av NMFs forskningsseksjon i Bergen. Jorunn var arrangør og deltager.
- 24. og 25. oktober: Finnmarksseminaret i Honningsvåg. Ingvild, Jorunn, Elle og Heljä deltok.
- 29. oktober: Felles personalmøte for alle ansatte i DVM.
- 31. oktober: Kurs i regi av NAV Arbeidslivssenter Finnmark: *Tørre å være en tydelig leder* Ingvild deltok.
- 6. november: Opplæring i bruk av nytt regnskapssystem v/ Tana Regnskapskontor
- 13. og 14. november: Kurs i bruk av PrimusWeb i regi av Kulturlt. Ingvild og Elle deltok.
- Første uka i desember: Medarbeidersamtaler
- 11. desember: Felles julelunsj for DVM i Neiden
- 19. desember: VSMs julelunsj

Alle ansatte deltar på jevnlig personalmøter hele året.

Komite- og utvalgsarbeid

- Ingvild B. Pettersen: Medlem i redaksjonsrådet for Museumsnytt
 - Ingvild B. Pettersen: Medlem i valgkomiteen i SML
- Elle Smuk: styringsgruppa for Den kulturelle skolesekken i Nesseby og Tana
- Heljä Pasma: vararepresentant i styret for Tana og Varanger Museumssiida
- Jorunn Jernsletten: Styremedlem i seksjon for forskning i NMF fra april.

3. Organisasjon

3.1. Organisasjonsform

1.juni 2012 ble Varanger Samiske Museum virksomhetsoverdratt fra Nesseby kommune til stiftelsen Deanu ja Várjjat Museasiida /Tana og Varanger Museumssiida (kortform DVM), der det øverste beslutningsorgan er stiftelsesstyret. Museumsleder er underlagt direktøren for stiftelsen, som svarer overfor styret. Stiftelsen styres etter stiftelsesdokumentet og følger ellers Stiftelsesloven. Museumsleder (avdelingsleder) er delegert anvisningsmyndighet. Nesseby kommune er fortsatt eier av bygninger og samlinger og drifter teknisk del av bygg mot husleie.

3.2. Antall fast ansatte og deres oppgaver

Museet har i 2018 hatt 4,5 faste stillinger. Disse er:

- Museumsleder (avdelingsleder): personalledelse, administrasjon, utvikling
- Kontomedarbeider*: Sentralbord, møteromsutleie, museumsbutikk, post og arkiv, mm.
- Konservator/formidler: Formidling, midlertidige utstillinger, samlingsforvaltning, mm. –
- Fagarbeider: håndverk, produksjon og vedlikehold av utstillinger og anlegg, mm. (Permisjon i deler av 2018)
- Samiskspråklig formidler 50% stilling: formidling, språkarbeid, mm

* kontomedarbeider utfører arbeidsoppgaver tilsvarende 20 % for hele stiftelsen:
Sentralbord, post, arkiv

Fast ansatte har utført til sammen 4,6 årsverk for VSM i 2018. En fast ansatt har hatt 50% prosjektstilling.

I tillegg har vaktmester og renholder hatt museet som arbeidssted i 2018 i hhv 50%- og 80%-stilling. Disse er ansatt ved teknisk virksomhet hos utleier/huseier Nesseby kommune og regnes ikke inn i museets årsverk.

3.3. Antall midlertidige ansatte

Til sammen 7 personer har arbeidet i engasjement av ulik type og varighet i 2018. 4 av disse har vært ansatt som sommerguider/museumsverter/skjøtselsarbeidere. Skjøtselsleder Mortensnes (3 mnd.) og prosjektleder for Vuonnamárkanat (6 mnd.)

Sommeransatte (verter og skjøtsel) utgjør til sammen 7,5 månedesverk. Andre midlertidige ansettelser utgjør til sammen 3,5 månedesverk.

Til sammen har det vært utført arbeid tilsvarende 11 mnd. av midlertidige ansatte i 2018.

3.4. Totalt utførte årsverk i 2018

Totalt antall årsverk for museet i 2018 blir dermed 5,7 årsverk.

I tillegg

- En elev på 9. trinn ved Unjárgga Oahppogaldu/Nesseby oppvekstsenter hadde arbeidsuke ved museet i uke 24 á 6 timer pr dag i fem dager, totalt 30 timer.

Likestillingsperspektivet: De fast ansatte utgjøres av 4 kvinner og 1 mann.

4. Eiendeler og lokaler

4.1. Oversikt over og tilstand på museets bygninger og eiendommer

Museets virksomhet drives med utgangspunkt i følgende bygg og anlegg: museets hovedbygg i Varangerbotn, museumsbygget på Ceavccageadje/Mortensnes, bygningene i det tidligere Amtmannsgammen museum og Sabagården i Reppen. Sabagården er i privat eie, de øvrige er Nesseby kommunes eiendom. Teknisk virksomhet i kommunen har ansvar for drift og vedlikehold av kommunens anlegg.

Hovedbygget i Varangerbotn rommer i tillegg til museumsvirksomhet også kulturhusvirksomhet og turistinformasjon etter avtale med Nesseby kommune. Museumssiidaens administrasjon er lokalisert i bygget og disponerer to store kontorer og fellesarealer.

Når det gjelder bygningene på det tidligere Amtmannsgammen museum så har Nesseby kommune ikke brukt ressurser på vedlikehold de senere år. Det er ønskelig fra museets side å få gjennomført vedlikeholdsarbeid på de ulike uthusene innenfor anlegget, slik at disse kan brukes til oppbevaring av større gjenstander i samlinga og annet materiell som ikke har strenge krav til oppbevaring. Dette ville lette lagringssituasjonen som er beskrevet under. I 2015 la museet plast/presenning på et av takene for å forhindre ytterligere skade/råtedannelse.

Det ble i 2013 avdekket store fuktskader i vegg og i tak over kantina og veggene i utstillingssalen. Utbedringer ble utført i februar og november 2014. Taket over kantina er ikke ferdigutbedret. Dette er skader som skulle vært utbedret i 2015 men som ikke ble gjennomført. I tillegg er utbedringer/endringer av luftinntaket (kledning mangler) fortsatt uferdig. Det er svært viktig at utbedringene blir gjennomført og ferdigstilt. Rehabiliteringen i 2014 er utført av museets ansatte på oppdrag fra huseier Nesseby kommune. Kommunestyret i Unjárgga gieldda / Nesseby kommune vedtok i 2018 å sette av midler til utbedring av taket. Dette er svært positivt.

Kjøleanlegget til kjølemagasinet sluttet å fungere i 2018, det ble skiftet ut med et nytt anlegg som fungerer bra i forhold til regulering av både temperatur og luftfuktighet. Dette skjedde i starten av 2019.

4.2. Freda eller verneverdige bygninger

Til museet tilhører per i dag tre freda stabbur: de to som tidligere sto på Amtmannsgammen museum ble flytta til området nedenfor hovedbygget i Varangerbotn i 2005, samt "Barsnestabburet" som ble fraktet hit fra det stedet det sist sto og falt ned: på Barsnjárga/ Barsnes.

Også Sabagården i Reppen er fredet. Huset er i privat eie, men museet betaler forsikringen og holder et visst tilsyn med bygningen.

4.3. Planer om utbygginger eller utbedringer

Arealene som museet har disponert har i en årrekke vært preget av å være for begrenset for den aktiviteten som museet har bygd opp og som kommunen ønsker at museet utfører. Blant annet er verkstedet for lite, og det er fortsatt begrenset med lagerplass og for få spesialrom. Museet har fortsatt ikke egnede lokaler for utstillingsproduksjon og lagring av en del større ting, som beitepusser og utendørsutstyr. I 2016 kjøpte Nesseby kommune nabotomta ved museet, med tidligere bakeri og fjøs. Taket til fjøset et utbedret i 2018 og museet disponerer nå deler av bygget til lagring.

Museet har også manglet faste utstillingslokaler til duodjisamlinga, som har måttet pakkes vekk og flyttes når den ene utstillingssalen skal brukes til andre formål. Ved at museet fikk større lokaler i 2014 ble det bestemt at det som tidligere var bibliotek og som for øyeblikket rommer duodji-utstillinga, på sikt kan gjøres om til en permanent duodjiutstilling. Det vil kreve finansiering ut over de ordinære driftsmidlene, da rommet ikke er tiltenkt permanent oppbevaring av kulturhistoriske gjenstander, og må oppgraderes med tanke på klimaforhold og gjenstandssikring.

Det har vært arbeidet med planer for utbygging av museumsbygget på Ceavccageađge/Mortensnes de siste 10-15 år. Kommunen ønsker å utvikle bygget til å kunne romme både nasjonalparksenter for Varangerhalvøya nasjonalpark og et Unesco verdensarvsted, samt aktiviteter knyttet til natur- og kulturbasert reiseliv. Naturvernforbundet har også støttet ønsket om et fjellrevsenter inn i bygget. Sametinget har i 2014 levert arbeidsdokumentene til Mortensnes som verdensarvsted til Riksantikvaren, som har jobbet med saken i 2015-16. Per 31.12.2018 er kandidaturet til Unescos tentative verdensarvliste fortsatt uavklart. Arbeidet med nasjonalparksenter som Nesseby kommune har jobbet med er i bero og uavklart i forhold til myndighetene. Når det gjelder parkeringsplassen så har Nesseby kommune, Sametinget og Nasjonal Turistveg i 2016 kommet til enighet om finansiering og oppstart av oppgraderingsarbeidet.

5. Vurdering av virksomheten 2018

2018 vært et svært krevende år for museet med mange prosjekter og lav kapasitet blant de ansatte, samt sykemeldinger både i stiftelsens administrasjon og ved museet. I tillegg har året vært preget av utskiftninger av nøkkelpersonale. Vi har måttet utsette en del oppgaver som et resultat av dette. Kapasitetssituasjonen viser hvor sårbart et lite museum med få ansatte på et lite sted med få innbyggere er. Det er utfordrende og krevende å ta inn ekstra personale fordi vi har for få ansatte til å gjennomføre opplæring, og de enkeltes arbeidsoppgaver er såpass spesialiserte at det ikke står folk klare til å hoppe inn i disse oppgavene. Museet har likevel fulgt opp aktivitetsplanen for 2018, der de fleste små og store gjøremål og aktiviteter er gjennomført.

Varanger Samiske Museum har i 2018 holdt et høyt aktivitetsnivå som rapporten (kap. 2.4, 2.5. og 2.6.) og virksomhetsplanen (s. 22) viser. Museet har siden starten konsentrert seg om den utadretta virksomheten, med fokus på formidling og aktiviteter rettet mot skolebarn. Det har vært en prioritering å ferdigstille påbegynte prosjekter og andre oppgaver som samlingsforvaltning og museumsbutikk har dermed blitt nedprioritert.

For 2018 ser vi en nedgang i det totale besøkstallet fra foregående år på 1124 personer. Dette skyldes nok hovedsakelig at museumsbygget på Ceavccagead̄ge / Mortensnes har vært stengt, i tillegg til naturlige svingninger i besøkstallet. Vi registrerer en økning i antall vinterturister som besøker oss, både i grupper og på egen hånd. Disse, sammen med mange godt besøkte arrangementer øker det totale besøkstallet. Det har vært en økning i antall elever og barnehagebarn som har vært på museumsbesøk.

Aktivitetsnivået krever mye av alle museets ansatte, og museet er avhengig av stor innsats når det gjelder å skaffe ekstraordinære prosjekttilskudd, samt å få gjennomført arrangementer utenom ordinær arbeidstid. Museet har stort behov for å få økt sitt driftstilskudd i fremtiden, særlig for å få en økning av antall fast ansatte til å utføre ordinær museumsdrift, som registrering og dokumentasjon, men også egen forskning som det er et behov for. Nå når tilbakeføringsprosjektet *Bååstede* ledet av Sametinget og Norsk folkemuseum er i gang, er det også behov for personell med gjenstandsfaglig kompetanse. Museet har i tillegg behov for personale som kan hjelpe til med datasupport, oppdatere hjemmesider og andre sosiale medier, samt produsere annonser, plakater og annet markedsføringsmateriell. Alternativt må museumsbudsjettene økes slik at slike tjenester kan kjøpes av andre. I dag bruker ansatte mye av arbeidstiden til å lære seg å gjøre oppgaver som personer med egen kompetanse på det aktuelle området burde ha utført.

Knappe midler til tross, takket være eksterne tilskudd og prosjektmidler, har museet klart å holde nivået oppe på utadretta virksomhet og utviklingsarbeid også i 2018. 16 personer har jobbet for VSM i ulike engasjement i løpet av året. I tillegg utfører fast ansatte en del ekstraarbeid ved kulturelle arrangementer og utleie av møterom, i all hovedsak som en del av det som er definert som kulturhusdrift. Dette resulterer i avspasering som tas ut innafor ordinær museumsdrift. Selv om museet fra 2014 har fått øremerkede midler til kulturhusdrift, dekker ikke tilskuddet de faktiske utgiftene. Faktisk dekker ikke midlene husleia engang, som museet betaler til huseier Nesseby kommune for arealene. I tillegg "spiser" kulturhusdrifta av museumsdrifta ved at arbeid som er utført som kulturhusdrift, avspaseres innafor museumsdrifta. Dette er i lengden en uholdbar situasjon som DVM sammen med Nesseby kommune og Sametinget må finne en løsning på.

Når det gjelder Ceavccagead̄ge/Mortensnes kulturminneområde så har også her de fleste skjøtselsoppgaver blitt gjennomført i henhold til plan. De øremerkede faste midlene fra Sametinget er vedtatt økt fra 125 000 i 2018 til 487 000 i 2019 og det er også åpnet for å bruke midler til blant annet formidling. Dette er svært gledelig og vil gjøre at forvaltning, tilgjengeliggjøring og formidling av Ceavccagead̄ge / Mortensnes kan gjøres på en bedre og mer helhetlig måte.

Også i 2018 har vi sett at kulturminnevern blir en viktigere og viktigere del av arbeidsoppgavene ved museet. Både kommunen og enkeltpersoner har behov for veiledning og råd vedrørende kulturminner. Saker som angår kulturminner og kulturvern videresendes museet for høringsinnspill, og både nasjonale myndigheter, fylkeskommunen og Sametinget henvender seg til museet for samarbeid, uttalelser og praktisk hjelp. I 2018 har museet arbeidet med en kulturminneplan for Nesseby kommune med KIK-midler fra Riksantikvaren. Planen ferdigstilles og innlemmes i det kommunale planverket i 2019.

Museet har jobbet aktivt for å få på plass en egen prosjektleder for Vuonnamárkanat, for ikke å binde for mye av tida til de fast ansatte som bør brukes til museale oppgaver. Ved bruk av kulturhusmidlene har vi kunnet dekke en 50% stilling som prosjektleder, og denne kom på plass i juli 2017 og har blitt videreført i 2018. Ordningen har fungert godt og videreføres i 2019.

Omsetningen i museumsbutikken var på kr 340 550,- i 2018. Dette var en nedgang fra året før som skyldes mangel på tid og personale. Museumsbutikken har stort potensiale og vil bli et prioritert område i 2019. Dette inkluderer salg av varer, bøker og servering. I tillegg kommer billettinntekt på 117 125,- i 2018, dette er en nedgang fra året før noe som er naturlig på grunn av lavere besøkstall. Her er billettinntekter fra Vuonnamárkanat trukket fra, se egen Vuonnamárkanat rapport.

ØKONOMI:

Oversikt over driftsregnskap og driftsstøtte 2018 finnes i eget årsregnskap for Deanu ja Várjjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida (DVM).

VIRKSOMHETSPLAN/AKTIVITETSPLAN 2018:

Neste side

Aktivitetsplan for 2018

Oppgave/ prosjekt	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Ansv./arb.omr.
Virksomhetsleder: ansvar													IP
Regnskap 2017	X	X	X										IP
Rapportering 2017	X	X	X										IP, alle
Personaltur VSM, Vadsø museum?													IP
Bidrag til Varanger Årbok				X	X	X	X	X	X				JJ
Forvaltning og drift av faste utstillinger/anlegg/kulturmin													
Basisutstilling vedlikehold, frist før sommerses + kontroll des.	X	X	X	X	X	X					X	X	RP
Fornyning av basisutst.													RP
Skjøtsel Mortensnes (drift)					X	X	X	X	X				IP / JJ
Planlegging sommersesong Utllysning av guidejobber				X	X								IP, HP
Vedlikehold utendørs: rydde, fuglestier, lekeplass, mm						X							RP
Museumsbutikk hele året	H	E	L	E		Å	R	E	T				HP
Guidekurs juni						X							IP, JJ, HP
Sommersesong						X	X	X					HP
Temakveld, musealt tema			X										IP, JJ – samiske hus
Temakveld Kulturminnedagen									X				IP
Samlingsforvaltning:													
Registrering gjenst og foto	H	E	L	E		Å	R	E	T				IP
Publisering Digitalt museum	H	E	L	E		Å	R	E	T				IP
Innstallering av kompaktmag.	X	X	X	X									RP
Formidling:													
Planlegge/send ut skoletilbud					X	X		X					JJ, ES
Steinalderuke									X				RP, ES, JJ
Skoletilbud og Kulturell skolesekk bestilling	H	E	L	E		Å	R	E	T				JJ
Utvikle nytt tilbud Se min kofte	X	X	X										JJ, ES
Formidlingsplan – ferdigstilling	X	X											IP, JJ
Evaluere og fornye tilbud til grunnskolen	X	X	X	X	X								JJ, ES
Digital formidl: Digitalguid opp og gå + oppdatere nettsider		X	X										MK
Fra museets samling/mnds gj.s	H	E	L	E		Å	R	E	T				IP
Kulturhusaktiviteter:													
Møteromsutleie	H	E	L	E		Å	R	E	T				HP
Turistinformasjon	H	E	L	E		Å	R	E	T				HP
Finnmarksløpet museetstilbud			X										HP

Sneskulpturprosjekt m/skolen og Kulturell skolesekk			X																	RP
Planlegging Vuonnamárkanat	H	E	L	E			Å	R	E	T										DB
Vuonnamárkanat									X											DB /RP
Elevutstillinga 2018				X	X															JJ, RP, HP
Sommerutstilling 2018 Bååsted							X	X	X											JJ, RP
Temakveld kulturhustema																		X		IP
Utstill. Inger Blix Kvammen											X	X	X							JJ
Førjulsarrangement																		X		Alle
	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D								
Prosjekter:																				
Joik i Varanger – formidl/pres.		X																		IP, ØN
Siste nytt fra forskningsfronten	X	X	X	X	X															RP
Čállosat nr. 9 – JON-fotobok?																				IP, JJ, JS, TB
Varanger Arctic Norway	H	E	L	E			Å	R	E	T										IP
Nasjonalpark: formidl.knutepk	H	E	L	E			Å	R	E	T										IP
Kartlegging Losoasamlinga	X	X	X	X																IP, JJ, JSN
Plan, prioriteringer og rutiner, prosjekt m/Varanger Museum	H	E	L	E			Å	R	E	T										IP
Bååstede - tilbakeføring	X	X	X	X	X	X														IP
Samiske hus	H	E	L	E			Å	R	E	T										IP, RS
Greneveving i Varanger		X	X	X	X	X	X	X	X	X										JJ
Kulturminner i kommunen KIK	X	X	X	X	X	X														MK, IP, JJ
Restaurering av stabbur DEM	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X										IP, RP
Søknad: Kofter på tvers av tida	X	X	X	X	X															IP, JJ
Søknad: Nasjonalt minneprosjekt																				IP

MK: Mia Krogh, RP: Roger Persson, IP: Ingvild Pettersen, HP: Heljä Pasma, ES: Elle Smuk, ØN: Øystein Nilsen; RS: Randi Sjølie; JSN: John Samuel Nilsen; JJ: Jorunn Jernsletten

Gjennomført

Delvis gjennomført

Søknad utarbeidet og sendt, men ble ikke innvilget

Søknad utarbeidet og sendt, innvilget!

1. Kulturhusdrift

Varanger Samiske Museum utfører kulturhusoppgaver som en integrert del av museumsdrifta, en ordning som ble overført sammen med museumsdrifta til DVM da Nesseby kommune overdro all virksomhet til museumssiidaen (stiftelsen) i 2012. Kommunen og siidaen kom til enighet om denne løsningen så fremt museet fikk dekket minst 25 % av virksomheten som kulturhusdrift, hvilket tilsvarer om lag ett årsverk for en fast ansatt. Mange av aktivitetene kan regnes både innenfor museumsdrift og kulturhusdrift, slik at en tydelig oppdeling er vanskelig. Deler av lokalene regnes som kulturhuslokaler, og det er utstillingssalen Inggágoahti, møterom og kafé med toaletter, samt inngangshallen der turistinformasjonen har plass. I 2018 har museet brukt anslagsvis 18 månedsverk på kulturhusaktiviteter, med andre ord mer enn de stipulerte 25 %. Følgende oppgaver er regnet inn under kulturhusdrift:

1.1. Vuonnamárkanat

Vuonnamárkanat er et årlig marked som finner sted i museets utendørsområde, og som ledes og tilrettelegges av museet. Ideen er et samarbeid med Nesseby kommune gjennom språksenteret Isak Sabasenteret. Markedet finner sted lørdag i månedsskiftet august/september. Markedet er både et museums- og kulturarrangement som er vanskelig å skille fra hverandre. Selve markedet er kommersielt og kan neppe regnes som et musealt arrangement, men bakgrunnen for markedet, den samiske arenaen og fokus på samisk språk og identitet er absolutt innenfor museets arbeidsområder. Museet bruker anslagsvis seks månedsverk i eget arbeid på planlegging og gjennomføring av Vuonnamárkanat, i tillegg til prosjektmidler. Det føres eget prosjektrekningskap og prosjektrapport for arrangementet. Se *Vuonnamárkanat 2018 – Rapport* for detaljer (Vedlegg II).

1.2. Finnmarksløpet

Finnmarksløpet er et årlig idrettsarrangement der museets utendørsområde er sjekkpunkt for hundspannene og arena for kulturprogrammet som følger hundeløpet, samt at museet tilbyr presserom i sine lokaler og utvidet åpningstid med gratis inngang til utstillingene. Løpet finner sted i mars hvert år. I 2018 var Scene Finnmark arrangør av kulturprogrammet, Finnmarksløpets LiveScene, som var utendørskonsert med ISÁK. Museet koordinerer arbeidet med tilrettelegging av området både for selve sjekkpunktet og scene for konserten. I tillegg bidrar museet med snøskulpturer som er et samarbeid med Den kulturelle skolesekken og Nesseby oppvekstsenter. Ukene før hundeløpet deltar skoleelever i planlegging og utforming av snøskulpturer. Det brukes anslagsvis to månedsverk på planlegging og gjennomføring av aktivitetene.

1.3. Kunstutstillinger

Museet viser både rene kunstutstillinger produsert av andre, og utstillinger av mer kulturhistorisk art produsert av museet selv, andre museer, prosjekter, og lignende. Det er i 2018 brukt anslagsvis to månedsverk på planlegging, administrering, opp- og nedrigging av utstillinger. Her er oversikt over midlertidige utstillinger vist i 2018:

- *Duodji*, januar-desember
- *Elevutstillinga 2018*, mai
- *Bååstede – Hjemkomst – Homecoming*. Jun-aug.

- *Tundra Archives*, kunstutstilling av Inger Blix Kvammen. Okt – des.

1.4. Diverse kulturarrangementer og aktiviteter

Det er brukt anslagsvis to månedsverk i 2018 på tilrettelegging og gjennomføring av følgende:

- 30. januar: Fotokveld i samarbeid med Unjárgga Sámesearvi / Nesseby Sameforening. Presentasjon av gamle foto fra Nesseby, både fra museets samling og andre kilder.
- 4. februar: Joikekonsert med lokale joikere. Samarbeid med Unjárgga Sámesearvi / Nesseby Sameforening.
- 6. februar: Feiring av Samefolkets dag. Festarrangement med taler, joik, koftevisning og servering av middag og kaffe / kaker. I samarbeid med Unjárgga Sámesearvi / Nesseby Sameforening.
- 11. mars: Utstillingsåpning av *Samiske Hus* av Randi Sjølie
- 12. mars: Utekonert Finnmarksløpets Live Scene v/ Scene Finnmark. Utvidet åpningstid 10-21 med enkel kafé
- 14. mars: Utvidet åpningstid med åpent presserom for NRK i forbindelse med live-sending av Finnmarksløpet.
- 7. mai: Åpning av Elevutstillinga 2018 for barn og foresatte.
- 1. september: *Vuonnamárkanat: Salgsmarked med kulturaktiviteter i museets uteområde.*
- 20. oktober: Utstillingsåpning: *Tundra Archives* av Inger Blix Kvammen
- 1. desember: Adventsarrangement: Juleverksted, julebutikk og konsert.

Utlån av lokaler:

- Sangkoret UNTAK bruker lokalene annenhver uke som øvingslokale
- Seniordanserne bruker lokalene ukentlig som øvingslokale
- Historielagan i Øst-Finnmark låner lokalene til møter
- Trekkhundklubben N70 har hatt lånt lokalene til møter

1.5. Møteromsutleie

Museet leier ut møtelokaler hele året. Utleie av møterom inkluderte i 2018 tilgang til museets utstillinger. Museet tilrettelegger for bespising i kafé/kantine. I 2018 leide vi ut møterom til 7 møter (mot 32 i 2017). I tillegg kommer utlån av møtelokaler (gratis), til grupper som Seniordanserne og koret UNTAK. Tallet her er 45 utlån av møtelokaler (mot 42 i 2017), 52 totalt utleier/utlån. Nedgang i utleie og utlån skyldes i stor grad at museet har hatt lavere kapasitet på personell.

Kontomedarbeider brukes anslagsvis 15 % av stillingen sin til administrasjon og tilrettelegging av møteromsutleie og -lån. I tillegg leier museet inn ekstra personell ved møter som foregår på kveldstid. Til sammen bruker museet anslagsvis to månedsverk på møteromsutleie. Vi ønsker å få opp aktiviteten på møteromsutleie blant annet gjennom målrettet annonsering.

1.6. Turistinformasjon

VSM har i en årrekke drevet turistinformasjon for Nesseby kommune. Virksomheten har pågått hele året, med ekstra sommerguider ansatt i sommersesongen. Lokale ungdommer jobber som

guider/turistinformanter og deltar på guidekurs før sesongstart. I 2016 fikk vi en driftsavtale med Nesseby kommune og mottar et driftstilskudd på kr 50 000 for drift av turistinfo. Vi har hatt drift ved museets hovedbygg i Varangerbotn. Museet bruker anslagsvis fire månedersverk på drift av turistinfo.

Se *Aktivitetsplan for 2018* for all virksomhet ved museet (s. 17) for en skjematisk oversikt.

2. Vurdering av virksomheten

Det er ikke enkelt å vurdere kulturhusaktivitetene isolert da de, som beskrevet over, er en integrert del av museumsvirksomheten. Derfor gjentas følgende vurdering: Knappe midler til tross, takket være midlertidig ansatte som i stor grad er finansiert over eksterne tilskudd og prosjektmidler, har museet klart å holde nivået oppe på utadretta virksomhet og utviklingsarbeid. 16 personer har jobbet for VSM i ulike engasjement i løpet av året. I tillegg utfører fast ansatte en del ekstraarbeid ved kulturelle arrangementer og utleie av møterom, i all hovedsak som en del av kulturhusdrifta. Dette resulterer i avspasering som tas ut innafor ordinær museumsdrift. Selv om museet fra 2014 har fått øremerkede midler til kulturhusdrift, er det ordinære driftstilskuddet så lavt at det i realiteten ikke utgjør noen økning. I tillegg "spiser" kulturhusdrifta av museumsdrifta ved at arbeid som er utført som kulturhusdrift, avspaseres innafor museumsdrifta.

For mål, organisasjon og eiendeler/lokaler, se Del I Museumsvirksomhet. Det er ikke egne mål for kulturhusaktivitetene, de er en integrert del av museumsvirksomheten.